

Täysistunto

Keskiviikko 12.11.2025 klo 14.00—17.44

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 117/2025 vp

Valiokunnan mietintö StVM 16/2025 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 16/2025 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Edustaja Laine-Nousimaa, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.59 **Hanna Laine-Nousimaa sd:** Arvoisa herra puhemies! Hallitus esittää, että käyttämättä jätetyistä sosiaali- ja terveyspalveluista perittävän maksun enimmäismäärää korotetaan 30 prosentilla nykyisestä 56,70 eurosta 73,70 euroon. Tällä perusteella hallitus vähentää hyvinvointialueiden rahoitusta 1,5 miljoonalla eurolla. Tavoitteena on jälleen löytää keinoja vähentää hyvinvointialueille maksettavaa yleiskatteellista rahoitusta. On totta, että peruuttamattomat ajat aiheuttavat resurssihukkaa ja voivat pidentää jonotusaikoja, mutta tällä esityksellä ei selvästi haeta ratkaisua siihen vaan rahoituksen leikkaamiseen.

Arvoisa puhemies! Kysyn: onko kohtuullista ja oikeudenmukaista, että asiakkaan maksua korotetaan näin merkittävästi ilman, että ensin varmistetaan, että ajan peruminen ylipäätään on käytännössä mahdollista? Hallitus perustaa esityksensä siihen, että noin kaksi prosenttia ajoista jää peruuttamatta koko maan tasolla. Miksi oletetaan, että tämä prosentti pysyy samana tulevaisuudessakin? Eikö olisi järkevää ensin selvittää, miksi ihmiset eivät peruuta aikojaan? Niitä ei peruta, koska kaikilla hyvinvointialueilla ei ole toimivaa peruutusjärjestelmää tai sitä on vaikea käyttää. Joillain alueilla ajan peruminen vaatii puhelinsoittoa virka-aikana, toisilla sähköinen järjestelmä ei ole saavutettava kaikille asiakasryhmille. Tämä ei ole kansalaisen vika. Se on järjestelmän puute.

Arvoisa puhemies! Olisi järkevää vähintäänkin jättää maksutuotot hyvinvointialueille käytettäväksi ajanperumismahdollisuuksien kehittämiseen niin, että se olisi aidosti mahdollista ja helppoa kaikille. Nyt ollaan rankaisemassa kansalaisia järjestelmän puutteista. Tarvitaan toimivia ratkaisuja, ei pelkkiä sanktioita. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Rintamäki.

16.01 **Anne Rintamäki ps:** Arvoisa puhemies! Käsittelyssä olevassa hallituksen esityksessä ehdotetaan korotettavaksi maksua, joka peritään käyttämättä ja peruuttamatta jäte-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 108/2025 vp

tyistä sosiaali- ja terveyspalveluista. Nykyinen enimmäismaksu on 56,70 euroa, ja se nousee 73,70 euroon. Korotus olisi 17 euroa.

Tämän esityksen taustalla on tarve vahvistaa hyvinvointialueiden taloudellisia edellytyksiä järjestää palveluita. Käyttämättä jätetyt palveluajat aiheuttavat merkittäviä kustannuksia ja resurssihukkaa. Korotuksella pyritään kannustamaan asiakkaita peruuttamaan ajanvarauksensa ajoissa, jotta palvelut voidaan tarjota toisille niitä tarvitseville.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on mietinnössään puoltanut esitystä, mutta korostanut samalla, että maksujen tulee pysyä kohtuullisina ja asiakkaan asema on turvattava. Valiokunta painottaa, ettei kyse ole rangaistusluonteisesta maksusta, vaan kustannusten osittaisesta kompensoinnista. Tämä on tärkeä periaatteellinen linjaus.

Arvoisa puhemies! On kuitenkin syytä tarkastella, miten tämä korotus vaikuttaa erityisesti pienituloisiin ja haavoittuvassa asemassa oleviin asiakkaisiin. Vaikka maksun enimmäismäärä ei koske kaikkia tilanteita, on tärkeää, että hyvinvointialueet soveltavat maksua harkiten ja ottavat huomioon yksilölliset olosuhteet. Esimerkiksi sairaskohtaus tai muu äkillinen este ei saa johtaa kohtuuttomaan maksuseuraamukseen.

Lisäksi on syytä varmistaa, että asiakkailla on riittävät mahdollisuudet perua aikansa helposti ja ajoissa. Digitaaliset palvelut eivät saa muodostua esteeksi niille, joilla ei ole pääsyä tai osaamista niiden käyttöön. Tämä esitys liittyy laajempaan kokonaisuuteen, jossa hallitus tavoittelee 150 miljoonan euron säästöjä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen korotuksilla. On tärkeää, että säästötoimet eivät heikennä palvelujen saavutettavuutta tai lisää eriarvoisuutta.

Arvoisa puhemies! Kannatan esityksen etenemistä, mutta korostan, että sen toimeenpanossa on noudatettava kohtuullisuutta ja otettava huomioon kansalaisten erilaiset elämäntilanteet. Palvelujen tehokas käyttö on kaikkien etu, mutta sen on tapahduttava oikeudenmukaisesti, eikä esimerkiksi siten kuin viikko pari takaperin saimme uutisista seurata, että hyvinvointialueet perivät kuolleilta laskuja. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Berg.

16.04 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että käyttämättä ja peruuttamatta jätetystä vastaanottoajasta perittävä enimmäismaksu korotettaisiin 56,7 eurosta 73,7 euroon, lähes kolmanneksella. Samalla hyvinvointialueiden valtionrahoitusta vähennetään 1,5 miljoonalla eurolla vuodesta 26 alkaen. Toisin sanoen hallitus ottaa toisella kädellä pois sen, mitä väittää toisella kädellä antavansa. Kyse ei ole aidosta säästöstä vaan lisälaskusta ihmisille, joista monet ovat jo nyt taloudellisesti ahtaalla.

Arvoisa puhemies! Sosiaalidemokraatit eivät voi hyväksyä tätä esitystä, ja olemme jättäneet siihen vastalauseen yhdessä vasemmistoliiton ja vihreiden kanssa. Korotus on kohtuuton, epäoikeudenmukainen ja täysin väärä lääke todelliseen ongelmaan. Hallitus sanoo haluavansa vähentää peruuttamattomia vastaanottoaikoja, mutta sen valitsema keino on rankaista ihmisiä, ei ratkaista ongelmaa. Tosiasiassa moni jättää ajan käyttämättä syistä, joihin ei itse voi vaikuttaa: sairauden, muistiongelmien, toimintakyvyn rajoitteiden tai elämäntilanteen kuormittavuuden vuoksi. Kyse ei ole välinpitämättömyydestä vaan inhimillisistä rajoista. Tällöin maksu ei ohjaa vaan rankaisee. Maksun perimiselle esitettyt rajoitukset eivät riittävästi suojaa asiakkaita kohtuuttomilta tilanteilta. Hallitus näyttää unohtaneen, että kyse ei ole vain euroista vaan ihmisistä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 108/2025 vp

Arvoisa puhemies! On toki totta, että peruuttamattomat ajat aiheuttavat hyvinvointialueille kustannuksia ja resurssihukkaa, mutta ongelmaa ei ratkaista maksua korottamalla. Se ei lyhennä jonoja, se ei paranna palvelua, se vain lisää pelkoa ja epätasa-arvoa. Sen sijaan meidän pitäisi panostaa muistutus- ja peruutusjärjestelmiin, jotka tekevät ajan perumisesta helppoa ja saavutettavaa. Monilla hyvinvointialueilla sähköiset järjestelmät eivät toimi kaikille. Kaikki eivät käytä digipalveluja, eikä kaikilla ole älypuhelimia. Siksi on tärkeää, että vastaanottoaikoja voi varata ja perua myös puhelimitse tai muulla helpolla tavalla. Jokaisen pitää saada selkeä tieto varatusta ajasta ja mahdollisuudesta myös perua se ilman byrokratiaa.

Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä yhdistyvät kaksi hallituksen tuttua piirrettä: säästöt hyvinvointialueilta ja maksujen korotukset tavallisille ihmisille. Hallitus samaan aikaan leikkaa sosiaaliturvaa ja heikentää palveluiden saavutettavuutta. Näin se tekee suomalaisesta hyvinvointiyhteiskunnasta entistä ohuemman ja samalla entistä eriarvoisemman. Sotemaksujen korotukset eivät rakenna kestäväää järjestelmää vaan kasvattavat kuitua niiden välillä, joilla on varaa sairastaa, ja niiden, joilla ei ole. Hallituksen tulisi helpottaa ihmisten pääsyä palveluihin, ei vaikeuttaa sitä.

Arvoisa puhemies Tämä esitys on epäinhimillinen, epäoikeudenmukainen ja etäällä tavallisten ihmisten arjesta. On väärin, että hallitus rankaisee ihmisiä sairastamisesta ja heikosta toimintakyvystä, kun sen pitäisi tukea heitä. Sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä ei voi hyväksyä tällaista suuntaa. Me tarvitsemme oikeudenmukaista sosiaali- ja terveyspolitiikkaa, ei uusia esteitä ja rangaistusmaksuja niille, jotka tarvitsevat apua eniten.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rasinkangas.

16.08 Merja Rasinkangas ps: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta ja valiokunnan mietintö aiheesta. Esityksen mukaan tiettyjen sosiaali- ja terveydenhuollon käyttämättä ja peruuttamatta jätettyjen palveluiden enimmäismaksua korotetaan. Eli käyntimaksut eivät suurene, vaan kyse on nimenomaan siitä, että jos et peru sovittua käyntiä, maksat siitä kohtuullisen korvauksen. Palvelun käyttäjä voi siis omalla käytöksellään vaikuttaa käyttämättä jätetyn palvelumaksun syntymiseen. Samalla kun tämän lain myötä saadaan vähennettyä palveluiden vajaakäyttöä, saadaan potilaita nopeammin hoitoon ja jonoja sujuvasti purettua. Lakimuutos koskee kaikkiin terveydenhuollon palveluihin varattuja vastaanottoaikoja eli kaikkia terveydenhuollon palveluiden itsenäisiä vastaanottoja sekä tutkimus- tai hoitokäyntejä terveydenhuollon palveluissa. Maksu olisi mahdollista periä myös käyttämättä jätetystä etävastaanotosta.

Arvoisa puhemies! Pidän kuitenkin hyvin tärkeänä, että laki tunnistaa myös hyväksyttävät syyt perumattomille käynneille. Ei ole millään tavalla kohtuullista, että esimerkiksi muistisairaita kohdellaan samalla tavalla muiden asiakkaiden kanssa. Hyvinvointialue ei voi periä maksua käyttämättä ja peruuttamatta jätetyistä palveluista myöskään esimerkiksi äkillisen sairastumisen tai tapaturman sattuessa, muussa äkillisessä kriisitilanteessa, kuten läheisen menetyksessä, pitkäkestoisen sairauden tai vamman pahenemisvaiheessa, vammaisen henkilön kuljetuspalvelun myöhästymisessä tai hänen käytössään olevan apuvälineen rikkoutumisessa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 108/2025 vp

Arvoisa puhemies! Kannatan tätä vuodenvaihteessa voimaan tulevaa hallituksen esitystä, joka tulee ohjausvaikutuksen ansiosta nopeuttamaan hoitojonojen purkamista. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Vigelius.

16.11 Joakim Vigelius ps: Arvoisa puhemies! Kuulin tässä salissa lausuttavan, että ei ole oikein, että rangaistaan sairastamisesta. Olen samaa mieltä, se ei olisi oikein, mutta tähän hallituksen esitykseen ei varsinaisesti mitenkään liity tämä sosiaalidemokraattien asetelma. Tässä ei rangaista sairastamisesta. Kyse on siitä, että kaikista terveydenhuollon vastaanottoajoista ja palveluista voidaan periä maksu, kun se aika on jäänyt käyttämättä ja peruuttamatta — voidaan periä maksu, kun se tapahtuu ilman hyväksyttävää syytä, kun se on kohtuutonta, ja jos on kohtuutonta, että maksu perittäisiin, se voidaan jättää tekemättä.

Tämän esityksen tavoitteena on tietysti se, että ajat eivät jäisi käyttämättä ja peruuttamatta, että ne peruttaisiin ajoissa tai käytettäisiin määrättyssä ajassa. Jos näin ei toimita, siitä seuraa maksu. Jos tämä maksu on seurannut tilanteessa, jossa henkilö ei ole voinut siihen vaikuttaa tai hänen ei ole voitu odottaa vaikuttavan siihen, niin silloin se katsotaan kohtuuttomaksi ja tällaisia maksuja ei peritä.

Jos taas on niin, kuten varmasti sosiaalidemokraatitkin tunnustaa, että on olemassa myös tilanteita, joissa ihminen on voinut omaa huolimattomuuttaan aiheuttaa sen, että toiselta henkilöltä on jäänyt aika saamatta ja toisaalta terveydenhuollon henkilöstön aika on valunut muuhun kuin heidän varsinaiseen hoitotyöhönsä — siihen vastaanotettavan ihmisen vastaanottamiseen ja hänen palvelemiseensa — niin kai sellaisessa tilanteessa on joissain tapauksissa reilua myös periä se maksu tällaiselta henkilöltä. Kai me ajatellaan, että on edes joitain tilanteita, kun me voidaan vastuuttaa ihmistä perumaan aika, joka on jäämässä käyttämättä. Kai me ajatellaan, että ihmisellä jotain vastuuta pitää olla siitä, että käyttää myös sen ajan, jonka varaa, koska se aika on pois toiselta, joka sen ajan olisi halunnut, ja se on pahimmillaan pois sen henkilöstön työpanoksesta, kun he eivät voi keskittyä siihen varsinaiseen työhönsä. Siinä ei välttämättä ole seuraavaa asiakasta, joka voidaan heti vastaanottaa sen aikansa käyttämättä jättäneen tilalle, joten pitäisin ihan perusteltuna, että tällainen maksu on olemassa ja se voidaan tietyissä tilanteissa periä.

Mutta aivan kuten hyvinvointialueilla, useimmilla, hyvin selkeästi korostetaan, maksua ei peritä, jos se on kohtuutonta. Kyse ei ole siitä, että sairastamisesta rangaistaan, vaan kyse on siitä, että pyritään vähentämään näitä peruuttamatta jääneitä käyttämättömiä aikoja, pyritään saamaan ihmisille hoitoa, pyritään siihen, että ajat käytetään, palvelua saadaan, henkilöstön työpanos saadaan kulumaan oikeisiin asioihin. Ja jos on kohtuuton tilanne, niin silloin ihmistä ei siitä tilanteesta rangaista.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 117/2025 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.